

Sygn. akt **III AUa 391/22**

WYROK

W IMIENIU RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

Dnia 28 listopada 2023 r.

Sąd Apelacyjny w Poznaniu III Wydział Pracy i Ubezpieczeń Społecznych

w składzie:

Przewodniczący: sędzia Renata Pohl

Protokolant: Beata Tonak

po rozpoznaniu w dniu 28 listopada 2023 r. w Poznaniu na posiedzeniu niejawnym

sprawy **M. T.**

przeciwko **Dyrektorowi Zakładu Emerytalno-Rentowego Ministerstwa Spraw Wewnętrznych i Administracji w W.**

o wysokość emerytury policyjnej i policyjnej renty inwalidzkiej

na skutek apelacji Dyrektora Zakładu Emerytalno-Rentowego Ministerstwa Spraw Wewnętrznych i Administracji w W.

od wyroku Sądu Okręgowego w Zielonej Górze

z dnia 19 stycznia 2022 r. sygn. akt IV U 1746/21

1. oddała apelację;
2. zasądza od pozwanego organu rentowego na rzecz odwołującego 240 zł tytułem zwrotu kosztów zastępstwa procesowego w postępowaniu przed sądem drugiej instancji.

	Renata Pohl	
--	-------------	--

UZASADNIENIE

Decyzją z 21.07.2017 r., nr (...), Dyrektor Zakładu Emerytalno-Rentowego Ministerstwa Spraw Wewnętrznych ponownie ustalił od 1.10.2017 r. wysokość renty inwalidzkiej T. T.. Wysokość świadczenia została ustalona w następujący sposób: podstawę wymiaru świadczenia stanowi kwota 3.648,98zł. Łączna wysokość renty inwalidzkiej z tytułu zaliczenia do grupy trzeciej stanowi 0.00% podstawy wymiaru i wynosi kwotę 950 zł. Nie wypłaca się renty inwalidzkiej z uwagi na posiadanie prawa do korzystniejszej emerytury policyjnej.

Decyzją z 21.07.2017 r., nr (...), Dyrektor Zakładu Emerytalno-Rentowego Ministerstwa Spraw Wewnętrznych ponownie ustalił od 1.10.2017 r. wysokość emerytury T. T.. Wartość świadczenia została ustalona w następujący sposób: podstawę wymiaru świadczenia stanowi kwota 3 576,34 zł. Emerytura wynosi 75% podstawy wymiaru, co daje kwotę 2 682,26 zł. Ustalona wysokość emerytury jest wyższa od kwoty 2 069,02 zł, tj. przeciętnej emerytury ogłoszonej przez Prezesa ZUS-u, wobec tego wysokość emerytury ogranicza się do kwoty 2 069,02 zł.

Odwołanie od tych decyzji wniósł T. T. wnosząc o ich zmianę poprzez przyznanie świadczenia emerytalnego w dotychczasowej wysokości przed dniem 1.10.2017 r.

W odpowiedzi na odwołania Zakład Emerytalno-Rentowy Ministerstwa Spraw Wewnętrznych i Administracji wniósł o ich oddalenie i zasądzenie od odwołującego się na rzecz pozwanego kosztów zastępstwa procesowego według norm przepisanych.

Wyrokiem z 19 stycznia 2022r., sygn. akt IV U 1746/21, Sąd Okręgowy w Zielonej Górze, IV Wydział Pracy i Ubezpieczeń Społecznych, zmienił zaskarżoną decyzję z 21.07.2017r. znak (...) w ten sposób, że od 01.10.2017r. przyznał wnioskodawcy prawo do emerytury policyjnej w wysokości obliczonej na zasadach ustalonych przed tym dniem, z pominięciem art. 15c ustawy z dnia 18.02.1994r. o zaopatrzeniu emerytalnym funkcjonariuszy Policji, Agencji Bezpieczeństwa Wewnętrznego, Agencji Wywiadu, Służby Kontrwywiadu Wojskowego, Służby Wywiadu Wojskowego, Centralnego Biura Antykorupcyjnego, Straży Granicznej, (...) Marszałkowskiej, Służby Ochrony Państwa, Państwowej Straży Pożarnej, (...) Skarbowej i Służby Więziennej oraz ich rodzin (tj. Dz. U. z 2020r., poz. 723) (pkt 1) i zmienił zaskarżoną decyzję z 21.07.2017r. znak (...) w ten sposób, że od 01.10.2017r. przyznał wnioskodawcy prawo do policyjnej renty inwalidzkiej w wysokości obliczonej na zasadach ustalonych przed tym dniem, tj. z pominięciem art. 22a ustawy z dnia 18.02.1994r. o zaopatrzeniu emerytalnym funkcjonariuszy Policji, Agencji Bezpieczeństwa Wewnętrznego, Agencji Wywiadu, Służby Kontrwywiadu Wojskowego, Służby Wywiadu Wojskowego, Centralnego Biura Antykorupcyjnego, Straży Granicznej, (...) Marszałkowskiej, Służby Ochrony Państwa, Państwowej Straży Pożarnej, (...) Skarbowej i Służby Więziennej oraz ich rodzin (tj. Dz. U. z 2020r., poz. 723) (pkt 2).

Powyższy wyrok zapadł w oparciu o następujące ustalenia faktyczne i rozważania prawne:

Zaskarżonymi decyzjami z 21.07.2017r. Dyrektor Zakładu Emerytalno-Rentowego Ministerstwa Spraw Wewnętrznych i Administracji, poczynając od 1.10.2017 r., obniżył wnioskodawcy T. T. wysokość świadczeń emerytalno-rentowych.

Instytut Pamięci Narodowej – Komisja Ścigania Zbrodni przeciwko Narodowi Polskiemu Oddziałowi Archiwum IPN w P. – wystawił informację o przebiegu służby z 1.06.2017 r., w której podało na podstawie posiadanych akt osobowych ubezpieczonego, że wnioskodawca 15.05.1978 r. do 15.12.1983 r. pełnił służbę na rzecz totalitarnego państwa.

Sporny okres, wynikający z informacji o przebiegu służby nr (...) z 1.06.2017 r. od 15.05.1978 r. do 15.12.1983 r. T. T. był następujący.

Z dniem 15.05.1978 r. został powołany do służby.

Od 15.05.1978 r. do 15.12.1983 r. został podoficerem rozpoznawczym strażnicy w Z. Brygady (...). W międzyczasie, od 15.05 do 15.08.1979 r., odbył przeszkolenie na Kursie Przeszkolenia Zwiadowczego 11 stopnia Podoficerów Rozpoznawczych S. Lądowych (...).

Od 1.03.1984 r. do 20.04.1984 r. odbył kurs Kierowników Stołówek.

Od 15.12.1983 r. do 1.11.1984 r. został mianowany kierownikiem stołówki i kuchni grupy kwatermistrzowskiej w T..

O 1.11.1984 r. do 12.11.1987 r. pełnił obowiązki szefa strażnicy (...) lądowej w Z..

Od 12.11.1987 r. do 1.04.1988 r. został podoficerem grupy zabezpieczenia kampanii szkoły.

Od 1.04.1988 r.-19.06.1990 r. został kierownikiem stołówki i kuchni grupy zabezpieczenia w T..

Od 20.06.1990r.do 2.12.1990 r. został pomocnikiem dowódcy strażnicy (...) Z..

T. T. był z zawodu technikiem budownictwa.

Nie toczyły się przeciwko niemu żadne postępowania cywilne ani karne, zgodnie ze służbą.

T. T. zmarł 6.04.2020 r.

W czasie całego okresu służby wnioskodawca nie podejmował działań mających na celu zwalczanie opozycji demokratycznej, kościołów, związków zawodowych, nie wykonywał czynności przeciwko prawom i wolnościom obywatelskich.

W tak ustalonym stanie faktycznym sąd I instancji uznał odwołania za uzasadnione.

Na wstępie sąd I instancji wskazał, że przedmiotem sporu było ustalenie, czy zaskarżonymi decyzjami z 21.07.2017r. prawidłowo obniżono wysokość renty i emerytury wnioskodawcy od 1.10.2017 r. Obniżenia dokonano w oparciu o informację IPN-u nr (...) z 1.06.2017r., zgodnie z którą od 15.05.1978 r. do 15.12.1983 r. ubezpieczony pełnił służbę na rzecz totalitarnego państwa.

Rozstrzygając spór, jako podstawy prawne Sąd Okręgowy przytoczył treść art. 13a ust. 1 i 5, art. 13b, art. 15c ust. 1-5, art. 22a ust. 1-5 ustawy z 18.02.1994 r. o zaopatrzeniu emerytalnym funkcjonariuszy Policji, Agencji Bezpieczeństwa Wewnętrznego, Agencji Wywiadu, Służby Kontrwywiadu Wojskowego, Służby Wywiadu Wojskowego, Centralnego Biura Antykorupcyjnego, Straży Granicznej, Biura Ochrony Rządu, Państwowej Straży Pożarnej i Służby Więziennej oraz ich rodzin (tekst jedn. Dz.U. z 2020 r., poz. 723 ze zm.), § 14 ust. 1 rozporządzenia Ministra Spraw Wewnętrznych i Administracji z 18.10.2004 r. w sprawie trybu postępowania i właściwości organu w zakresie zaopatrzenia emerytalnego funkcjonariuszy Policji, Agencji Bezpieczeństwa Wewnętrznego, Agencji Wywiadu, Straży Granicznej, Biura Ochrony Rządu, Państwowej Straży Pożarnej oraz ich rodzin (t.j. Dz.U. z 2015 r., poz. 1148 z późn. zm.).

Zważywszy natomiast na wątpliwości interpretacyjne, jakie wzbudzają ww. regulacje, a w szczególności treść pojęcia „pełnienie służby na rzecz totalitarnego państwa”, użytego w art. 13b ust. 1 ustawy, sąd I instancji powołał się na uchwałę składu 7 sędziów Sądu Najwyższego z 16 września 2020r., III UZP 1/20, którą w pełni podzielił. W uchwale tej Sąd Najwyższy wskazał, iż kryterium „służby na rzecz totalitarnego państwa”, określone w wykładanym przepisie, powinno być oceniane na podstawie wszystkich okoliczności sprawy, w tym także na podstawie indywidualnych czynów i ich weryfikacji pod kątem naruszenia podstawowych praw i wolności człowieka.

Odnosząc się natomiast do stanowiska pozwanego, dotyczącego związania informacją o przebiegu służby odwołującego uzyskaną z Instytutu Pamięci Narodowej, Sąd Okręgowy wskazał, że sąd ubezpieczeń społecznych, rozpoznający sprawę w wyniku wniesienia odwołania od decyzji Dyrektora Zakładu Emerytalno-Rentowego Ministerstwa Spraw Wewnętrznych i Administracji dotyczącej ponownego ustalenia (obniżenia) wysokości emerytury policyjnej byłego funkcjonariusza SB, nie jest związany treścią informacji o przebiegu służby w organach bezpieczeństwa państwa przedstawionej przez IPN, zarówno co do faktów (ustalonego w tym zaświadczeniu przebiegu służby), jak i co do kwalifikacji prawnej tych faktów (zakwalifikowania określonego okresu służby jako służby w organach bezpieczeństwa państwa). Związanie to obejmuje jedynie organ emerytalny, który przy wydawaniu decyzji musi kierować się danymi zawartymi w informacji o przebiegu służby. Ustalenia faktyczne i interpretacje prawne IPN-u nie mogą natomiast wiązać sądu – do którego wyłącznej kompetencji (kognicji) należy ustalenie podstawy faktycznej rozstrzygnięcia w przedmiocie prawa do emerytury policyjnej i jej wysokości oraz odpowiednia kwalifikacja prawna (subsumcja) ustalonych faktów. Sąd powszechny ma obowiązek oceny całego materiału dowodowego, łącznie z treścią informacji IPN-u. Skoro sądu powszechnego nie wiąże informacja o przebiegu służby, to w razie stosownego zarzutu przeciwko osnowie tej informacji, sąd jest zobowiązany do rekonstrukcji przebiegu służby w każdym konkretnym wypadku w oparciu o dostępny materiał dowodowy przy otwartym katalogu środków dowodowych, podlegających swobodnej ocenie (art. 233 § 1 k.p.c.). Dokonując następnie subsumpcji ustaleń faktycznych przy ocenie prawnej charakteru służby, należy wziąć pod uwagę wszystkie okoliczności sprawy, w tym także indywidualne

czyny ubezpieczonego oraz zweryfikować je pod kątem naruszenia podstawowych praw i wolności człowieka służących reżimowi komunistycznemu (art. 13b ust. 1 w związku z art. 13a ust. 1 ustawy z 18.02.1994r.).

Kierując się powyższym, Sąd I instancji stwierdził, że nie mógł oprzeć się bezkrytycznie na treści informacji nr 303590/2017 z 1.06.2017 r., wystawionej przez IPN, lecz miał obowiązek oceny, czy ubezpieczony pełnił służbę na rzecz totalitarnego państwa, w rozumieniu art. 13b ust. 1 ustawy zaopatrzeniowej, z zastosowaniem wszelkich zasad postępowania dowodowego w procesie cywilnym, w tym zasady swobodnej oceny dowodów (art. 233 § 1 k.p.c.) i kontrydiktoryjności procesu (art. 232 k.p.c.). Okoliczności sprawy ustalił więc na podstawie całokształtu materiału dowodowego zgromadzonego w sprawie, w tym dokumentacji osobowej wnioskodawcy. Pokreślił, że żaden z tych dowodów nie został zakwestionowany przez którąkolwiek ze stron. Następca prawny wnioskodawcy nie kwestionował przebiegu służby T. T. wynikającego z dokumentacji, zwłaszcza w zakresie dat granicznych poszczególnych okresów oraz nazw i rodzajów komórek, w których odbywał on służbę. Pozwany nie zgłaszał też żadnych dalszych wniosków dowodowych na podważenie twierdzeń wnioskodawcy złożonych w odwołaniu. Opierając się na analizie wszystkich zgromadzonych dokumentów, ustalono dokładny przebieg służby ubezpieczonego oraz rodzaj i charakter wykonywanych przez niego czynności służbowych.

Zważając na powyższe, zdaniem sądu I instancji, przy prawidłowej wykładni prawa materialnego, zaskarżone decyzje są błędne ze względu na niewykonywanie przez skarżącego przez cały okres służby oznaczony w informacji IPN-u zadań polegających na zwalczaniu opozycji demokratycznej, związków zawodowych, stowarzyszeń, kościołów i związków wyznaniowych, łamaniu prawa do wolności słowa i zgromadzeń, życia, wolności, własności i bezpieczeństwa obywateli (z jednoczesnym uwzględnieniem przebiegu służby w Policji po 1990 r.).

Sąd Okręgowy stwierdził, że w niniejszej sprawie nie ma w zasadzie sporu co do przydziału wnioskodawcy do określonych formacji w konkretnych okresach. Wnioskodawca T. T., w okresie objętym sporem podoficerem rozpoznawczym strażnicy w Z., a od 1983r. pracował jako kierownik stołówki, następnie pełnił obowiązki szefa strażnicy, kierownika stołówki i grupy zabezpieczenia. Nie wykonywał zadań operacyjnych. Przez cały okres służby od 15.05.1978 r. do 15.12.1983 r. nie wykonywał żadnych zadań związanych ze zwalczaniem opozycji demokratycznej, kościołów, związków zawodowych, nie wykonywała czynności przeciwko prawom i wolnościom obywatelskim.

Już te ustalenia, w ocenie sądu I instancji, prowadzą do wniosku, że wnioskodawca nie świadczył „służby na rzecz totalitarnego państwa”. Żadne jego czyny nie prowadziły do naruszenia praw i wolności obywateli. Były to czynności potrzebne zarówno w warunkach reżimu komunistycznego, jak i demokratycznej Polski. Nic nie wyróżniało tych czynności pod kątem służby totalitarnemu państwu (nawet w rozumieniu sensu largo). Świadczą o tym niekwestionowane przez stronę przeciwną dokumenty i treść jego dokumentacji osobowej.

Ponadto Sąd Okręgowy zwrócił uwagę, że wnioskodawca przeszedł weryfikację ze skutkiem pozytywnym. T. T. został zwolniony ze służby z 30.09.2001r. Na mocy decyzji z 10.10.2001r. uzyskał prawo do emerytury policyjnej i prawo do policyjnej renty inwalidzkiej.

Zdaniem Sądu Okręgowego, zgromadzone dowody przemawiają wyraźnie na korzyść ubezpieczonego. Strona pozwana natomiast nie przedstawiła żadnych twierdzeń ani dowodów, mogących prowadzić do wniosku, że ubezpieczony jakimikolwiek czynami wykonywał jednak „służbę na rzecz totalitarnego państwa”.

Z tych względów, na podstawie art. 477¹⁴ § 2 k.p.c., Sąd Okręgowy orzekł jak w sentencji wyroku.

Apelację od powyższego wyroku wywiódł Dyrektor Zakładu Emerytalno-Rentowy Ministerstwa Spraw Wewnętrznych i Administracji zaskarżając go w całości. Zaskarżonemu wyrokowi zarzucił naruszenie przepisów prawa materialnego i naruszenie przepisów postępowania, które mogło mieć istotny wpływ na wynik sprawy, tj.:

a) art. 15c oraz art. 22a w zw. z art. 13b ustawy z 18 lutego 1994 r. o zaopatrzeniu emerytalnym funkcjonariuszy Policji, Agencji Bezpieczeństwa Wewnętrznego, Agencji Wywiadu, Służby Kontrwywiadu Wojskowego, Służby Wywiadu Wojskowego, Centralnego Biura Antykorupcyjnego, Straży Granicznej, Służby Ochrony Państwa, Państwowej Straży

Pożarnej, (...) Skarbowej i Służby Więziennej oraz ich rodzin (t.j. Dz.U. z 2020 r. poz. 723), oraz art. 2 ust. 1 i ust. 4 ustawy z 16.12.2016 r. o zmianie ustawy o zaopatrzeniu emerytalnym funkcjonariuszy Policji, Agencji Bezpieczeństwa Wewnętrznego, Agencji Wywiadu, Służby Kontrwywiadu Wojskowego, Służby Wywiadu Wojskowego, Centralnego Biura Antykorupcyjnego, Straży Granicznej, Biura Ochrony Rządu, Państwowej Straży Pożarnej i Służby Więziennej oraz ich rodzin (Dz. U. z 2016 r. poz. 2270), poprzez ich niezastosowanie w sytuacji gdy bezspornym jest, iż T. T. pełnił formalnie służbę na rzecz totalitarnego państwa zdefiniowaną w art. 13b ustawy zaopatrzeniowej, a w związku z tym spełnione zostały przesłanki warunkujące ponowne przeliczenie jego świadczeń z zabezpieczenia społecznego służb mundurowych,

b) art. 15c oraz art. 22a w zw. z art. 13a ust. 5 ustawy zaopatrzeniowej w zw. z § 14 ust. 1 pkt 1 rozporządzenia Ministra Spraw Wewnętrznych i Administracji z 18 października 2004 r. w sprawie trybu postępowania i właściwości organu w zakresie zaopatrzenia emerytalnego funkcjonariuszy Policji, Agencji Bezpieczeństwa Wewnętrznego, Agencji Wywiadu, Centralnego Biura Antykorupcyjnego, Straży Granicznej, Biura Ochrony Rządu i Państwowej Straży Pożarnej oraz ich rodzin (t.j. Dz. U. z 2015 r., poz. 1148 ze zm.) poprzez ich niezastosowanie, a tym samym błędne ustalanie wysokości policyjnej emerytury oraz policyjnej renty inwalidzkiej w stosunku do byłego funkcjonariusza pełniącego służbę na rzecz totalitarnego państwa, o której mowa w art. 13b ustawy zaopatrzeniowej,

c) art. 2 ust. 1 i ust. 4 ustawy zmieniającej poprzez ich niezastosowanie, w sytuacji gdy z informacji o przebiegu służby Nr (...) z 1 czerwca 2017 r., a także zgromadzonych w aktach sprawy dokumentów dotyczących przebiegu służby T. T. wynika jednoznacznie, że w okresie od 15 maja 1978 r. do 15 grudnia 1983 r. pełnił on służbę na rzecz totalitarnego państwa, o której mowa w art. 13b ustawy zaopatrzeniowej,

d) art. 178 ust. 1 Konstytucji Rzeczypospolitej Polskiej (Dz. U. z 1997 r., nr. 78 poz. 483 z późn. zm.) w zw. z art. 15c oraz art. 22a ustawy zaopatrzeniowej oraz art. 2 ust. 1 i 4 ustawy zmieniającej poprzez jego niezastosowanie i wydanie orzeczenia z pominięciem obowiązujących przepisów prawa,

e) art. 13b ustawy zaopatrzeniowej poprzez bezpodstawne przyjęcie, że dla uznania, iż służba wykonywana była na rzecz totalitarnego państwa niezbędne jest wykazanie faktu osobistego podejmowania działań polegających na zwalczaniu opozycji demokratycznej, związków zawodowych, naruszaniu podstawowych praw i wolności człowieka, gdy z literalnego brzmienia art. 13b wynika wprost, iż kwalifikacja powyższa uzależniona jest jedynie od ustalenia faktu pełnienia służby w jednej z jednostek wymienionych w tym przepisie,

f) art. 177 § 1 pkt 3¹ k.p.c. poprzez jego niezastosowanie i w konsekwencji nie zawieszenie postępowania odwoławczego do czasu rozstrzygnięcia postępowań toczących się przed Trybunałem Konstytucyjnym w sprawach oznaczonych sygn. akt P 4/18 i sygn. akt P 16/19, w których ma zostać rozstrzygnięta kwestia zgodności z Konstytucją art. 15c, art. 22a i art. 24a w związku z art. 13b ustawy z dnia 18.02.1994 r. o zaopatrzeniu emerytalnym funkcjonariuszy Policji /.../ oraz ich rodzin (t.j. Dz. U. z 2019 r. poz. 288 ze zm.), w sytuacji gdy głównym zarzutem odwołującego jest niekonstytucyjność przepisów stanowiących podstawę wydania zaskarżonych decyzji z 21 lipca 2017 r. (znak: (...)/ (...)) o ponownym ustaleniu wysokości emerytury policyjnej oraz policyjnej renty inwalidzkiej,

g) art. 233 k.p.c. w zw. z art. 13b ustawy zaopatrzeniowej poprzez przekroczenie zasady swobodnej oceny dowodów, a w związku z tym bezpodstawne uznanie przez sąd I instancji, wbrew jednoznacznym ustaleniom dokonany w toku postępowania dowodowego, iż służba członka rodziny odwołującego nie stanowi „służby na rzecz totalitarnego państwa” w rozumieniu ustawy zaopatrzeniowej, pomimo wymienienia jednostki, w której służył w treści art. 13b ustawy zaopatrzeniowej,

h) art. 233 § 1 w zw. z art. 252 k.p.c. oraz art. 6 k.c., polegające na zakwestionowaniu przez sąd I instancji oświadczenia IPN, pomimo braku udowodnienia przez odwołującego faktów przeciwnych,

i) art. 232 k.p.c. w zw. z art. 6 k.c. w zw. z art. 13b i art. 15c oraz art. 22a ustawy zaopatrzeniowej poprzez bezpodstawne uznanie, że pozwany organ emerytalny zobowiązany był do wykazywania, iż członek rodziny

odwołującego się podejmował jakąkolwiek indywidualną działalność polegającą na naruszaniu podstawowych praw i wolności człowieka, pomimo braku takiej przesłanki w treści ww. przepisów ustawy zaopatrzeniowej,

j) art. 87 § 1 ustawy z dnia 8 grudnia 2017 r. o Sądzie Najwyższym (t.j. Dz.U. z 2021 r., poz. 1904) i art. 390 § 2 k.p.c., poprzez uznanie przez sąd I instancji związania treścią uchwały Sądu Najwyższego z 16 września 2020 r., sygn. akt III UZP 1/20.

Podnosząc powyższe, apelujący wniósł o zmianę zaskarżonego wyroku poprzez oddalenie odwołań oraz zasądzenie od odwołującego się na rzecz Dyrektora Zakładu Emerytalno - Rentowego MSWiA zwrotu kosztów postępowania za I instancję, w tym kosztów zastępstwa procesowego według norm przepisanych, zasądzenie od odwołującego się na rzecz Dyrektora Zakładu (...) MSWiA kosztów postępowania za II instancję, w tym kosztów zastępstwa procesowego według norm przepisanych, ewentualnie o uchylenie zaskarżonego orzeczenia i przekazanie sprawy sądowi I instancji do ponownego rozpoznania, pozostawiając temu sądowi decyzję w zakresie zasądzenia na rzecz pozwanego kosztów postępowania, w tym kosztów zastępstwa procesowego za II instancję.

W odpowiedzi na apelację, następca prawny T. T., M. T., wniósł o jej oddalenie oraz o zasądzenie od pozwanego na rzecz wnioskodawcy kosztów postępowania, w tym kosztów zastępstwa adwokackiego za II instancję.

Sąd Apelacyjny zważył, co następuje:

Apelacja organu rentowego nie zasługiwała na uwzględnienie.

W ocenie Sądu Apelacyjnego, Sąd Okręgowy przeprowadził właściwe postępowanie dowodowe, w oparciu o które poczynił trafne ustalenia faktyczne oraz wywiódł wnioski w pełni uprawnione wynikiem tego postępowania, nie wykraczając poza ramy swobodnej oceny wiarygodności i mocy dowodów, wynikające z art. 233 § 1 k.p.c. Dokonana subsumcja ustaleń faktycznych do mających zastosowanie przepisów prawa materialnego, nie budzi zastrzeżeń, a tut. Sąd owe ustalenia i zważenia podziela w całości i przyjmuje je za własne, co oznacza, iż zbędnym jest ich powtarzanie w uzasadnieniu wyroku sądu odwoławczego (art. 387 § 2¹ k.p.c.). Sąd Apelacyjny w tym miejscu jedynie uzupełnia ustalenia faktyczne poczynione przez sąd I instancji o dodatkowe okoliczności wynikające z akt sprawy.

Odwołujący od 1.06.1982 r. wykonywał obowiązki podoficera zaopatrzenia w służbie żywnościowej gr. zabezp. kwat. T.. W tym czasie był na etacie podoficera rozpoznawczego strażnicy (...). W dniu 15.05.1991 r., w związku ze spełnieniem wymogów określonych w art. 31 ust. 1 ustawy z 12 października 1990 r. o Straży Granicznej (t.j. Dz.U. z 2016 r. poz. 1643 ze zm.), T. T. został mianowany funkcjonariuszem Straży Granicznej w służbie stałej i jednocześnie zwolniony z zawodowej służby wojskowej. Służbę w Straży Granicznej – w (...) Oddziale Straży Granicznej w K. pełnił do 30.09.2001 r. W dniu zwolnienia ze służby zajmował stanowisko – kontroler grupy krg.

Przy ustalaniu świadczenia T. T. organ rentowy uwzględnił do wysługi:

- okres służby - 25 lat 3 miesiące: od 25.10.1974 r. do 07.10.1976 r. - zasadnicza służba wojskowa, od 16.12.1983 r. do 18.06.1990 r. - służba w wojsku, od 19.06.1990 r. do 15.05.1991 r. i od 16.05.1991 r. do 30.09.2001 r.- służba w SG

- okres składkowy (jak służba) po 2,6 % - 3 lata 8 miesięcy i 28 dni

- okres określony w art. 13b ustawy liczony po 0,0% - 5 lat 7 miesięcy i 1 dzień.

Decyzją o waloryzacji policyjnej emerytury z 27.02.2017 r., nr ewid. (...), Dyrektor Zakładu Emerytalno-Rentowego Ministerstwa Spraw Wewnętrznych od 1.03.2017 r. ustalił T. T. wysokość emerytury po waloryzacji na kwotę 2861,07 zł, co stanowiło do wypłaty miesięcznie 2356,57 zł.

Poczynione powyżej dodatkowo ustalenia faktyczne nie miały jednak znaczenia dla oceny zaskarżonego rozstrzygnięcia, gdyż to jest prawidłowe.

Przedmiotem sporu w niniejszej sprawie było ustalenie, czy organ emerytalny miał podstawy do ponownego ustalenia wysokości policyjnej emerytury oraz policyjnej renty inwalidzkiej przysługującej T. T. - na podstawie uzyskanej z Instytutu Pamięci Narodowej informacji nr 303590/2017 z 01.06.2017 r., o przebiegu jego służby na rzecz totalitarnego państwa. W informacji tej wskazano, że ubezpieczony od 15.05.1978 r. do 15.12.1983 r. pełnił służbę na rzecz totalitarnego państwa, o której mowa w art. 13b ustawy z 18 lutego 1994r. o zaopatrzeniu emerytalnym funkcjonariuszy Policji, Agencji Bezpieczeństwa Wewnętrznego, Agencji Wywiadu, Służby Kontrwywiadu Wojskowego, Służby Wywiadu Wojskowego, Centralnego Biura Antykorupcyjnego, Straży Granicznej, Służby Ochrony Państwa, Państwowej Straży Pożarnej, (...) Skarbowej i Służby Więziennej oraz ich rodzin (Dz.U. z 2023r. poz. 1280 t.j. dalej „ustawa zaopatrzeniowa”).

Przypomnieć zatem należy, że zgodnie z art. 15c ust. 1 ustawy zaopatrzeniowej, w przypadku osoby, która pełniła służbę na rzecz totalitarnego państwa, o której mowa w art. 13b, i która pozostawała w służbie przed dniem 2 stycznia 1999 r., emerytura wynosi:

- 1) 0% podstawy wymiaru - za każdy rok służby na rzecz totalitarnego państwa, o której mowa w art. 13b;
- 2) 2,6% podstawy wymiaru - za każdy rok służby lub okresów równorzędnych ze służbą, o których mowa w art. 13 ust. 1 pkt 1, 1a oraz 2-4.

Zgodnie natomiast z ust. 2 cytowanego artykułu przepisy art. 14 i art. 15 ust. 1-3a, 5 i 6 stosuje się odpowiednio. Emerytura nie podwyższa się zgodnie z art. 15 ust. 2 i 3, jeżeli okoliczności uzasadniające podwyższenie wystąpiły w związku z pełnieniem służby na rzecz totalitarnego państwa, o której mowa w art. 13b.

W myśl ust. 3 cytowanego artykułu wysokość emerytury ustalonej zgodnie z ust. 1 i 2 nie może być wyższa niż miesięczna kwota przeciętnej emerytury wypłaconej przez Zakład Ubezpieczeń Społecznych z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych, ogłoszonej przez Prezesa Zakładu Ubezpieczeń Społecznych.

Natomiast art. 15c ust. 4 ustawy zaopatrzeniowej stanowi, że w celu ustalenia wysokości emerytury, zgodnie z ust. 1-3, organ emerytalny występuje do Instytutu Pamięci Narodowej - Komisji Ścigania Zbrodni przeciwko Narodowi Polskiemu z wnioskiem o sporządzenie informacji, o której mowa w art. 13a ust. 1.

Stosownie do treści art. 15c ust. 5 ww. ustawy przepisów ust. 1-3 nie stosuje się, jeżeli osoba, o której mowa w tych przepisach, udowodni, że przed rokiem 1990, bez wiedzy przełożonych, podjęła współpracę i czynnie wspierała osoby lub organizacje działające na rzecz niepodległości Państwa Polskiego.

Zgodnie z art. 13b ust. 1 ustawy za służbę na rzecz totalitarnego państwa uznaje się służbę od 22 lipca 1944 r. do 31 lipca 1990 r. w wymienionych w przepisie cywilnych i wojskowych instytucjach i formacjach. Art. 13b ust. 1 pkt 5 lit. b tiret 8 i lit. c tiret 13 wymienia służbę w służbach i jednostkach organizacyjnych Ministerstwa Spraw Wewnętrznych, i ich poprzedniczki, oraz ich odpowiednikach terenowych wypełniające zadania wywiadowcze i kontrwywiadowcze - Zwiad Wojsk Ochrony P. oraz wypełniające zadania Służby Bezpieczeństwa - Zarząd Kontroli (...) G.,

Natomiast w myśl art. 13a ust. 1 ustawy zaopatrzeniowej, na wniosek organu emerytalnego, Instytut Pamięci Narodowej - Komisja Ścigania Zbrodni przeciwko Narodowi Polskiemu sporządza na podstawie posiadanych akt osobowych i w terminie 4 miesięcy od dnia otrzymania wniosku, przekazuje organowi emerytalnemu informację o przebiegu służby skazanych funkcjonariuszy w organach bezpieczeństwa państwa, o których mowa w art. 13b.

Z kolei zgodnie z art. 13a ust. 5 ustawy zaopatrzeniowej, informacja o przebiegu służby, o której mowa w ust. 1, jest równoważna z zaświadczeniem o przebiegu służby sporządzanym na podstawie akt osobowych przez właściwe organy służb, o których mowa w art. 12.

W myśl art. 22 ustawy zaopatrzeniowej renta inwalidzka wynosi dla inwalidów zaliczonych do:

- 1) I grupy - 80%,
- 2) II grupy - 70%,
- 3) III grupy - 40%

- podstawy wymiaru bez uwzględnienia dodatków, o których mowa w art. 18 ust. 1 (ust. 1).

Rentę inwalidzką zwiększa się o 10% podstawy wymiaru inwalidom, których inwalidztwo powstało wskutek wypadku pozostającego w związku ze służbą lub wskutek choroby powstałej w związku ze szczególnymi właściwościami bądź warunkami tej służby, z tytułu których przysługują świadczenia odszkodowawcze (ust. 2).

Art. 22a ust. 1 cytowanej ustawy stanowi natomiast, że w przypadku osoby, która pełniła służbę na rzecz totalitarnego państwa, o której mowa w art. 13b, rentę inwalidzką ustaloną zgodnie z art. 22 zmniejsza się o 10% podstawy wymiaru za każdy rok służby na rzecz totalitarnego państwa, o której mowa w art. 13b. Przy zmniejszaniu renty inwalidzkiej okresy służby, o której mowa w art. 13b, ustala się z uwzględnieniem pełnych miesięcy.

Stosownie do ust. 3 cytowanego przepisu wysokość renty inwalidzkiej, ustalonej zgodnie z ust. 1, nie może być wyższa niż miesięczna kwota przeciętnej renty z tytułu niezdolności do pracy wypłacanej przez Zakład Ubezpieczeń Społecznych z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych, ogłoszonej przez Prezesa Zakładu Ubezpieczeń Społecznych.

Zgodnie z § 14 ust. 1 rozporządzenia Ministra Spraw Wewnętrznych i Administracji z 18 października 2004 r. w sprawie trybu postępowania i właściwości organu w zakresie zaopatrzenia emerytalnego funkcjonariuszy Policji, Agencji Bezpieczeństwa Wewnętrznego, Agencji Wywiadu, Straży Granicznej, Biura Ochrony Rządu, Państwowej Straży Pożarnej oraz ich rodzin (Dz.U. z 2015 r. poz. 1148 ze zm.) środkiem dowodowym potwierdzającym datę i podstawę zwolnienia ze służby oraz okres służby jest zaświadczenie o przebiegu służby, sporządzone na podstawie akt osobowych funkcjonariusza, wystawione przez właściwe organy Policji, Agencji Bezpieczeństwa Wewnętrznego, Agencji Wywiadu, Straży Granicznej, Biura Ochrony Rządu lub Państwowej Straży Pożarnej.

Mając na uwadze powyższe i odnosząc się do podniesionych zarzutów apelującego, Sąd Apelacyjny stwierdza, że żaden z nich nie zasługuje na uwzględnienie.

W szczególności nie jest trafny rzut naruszenia art. 177 § 1 pkt 3¹ k.p.c.

Zgodnie bowiem z art. 177 § 1 pkt 3¹ k.p.c. sąd może zawiesić postępowanie jeżeli rozstrzygnięcie sprawy zależy od wyniku postępowania toczącego się przed Trybunałem Konstytucyjnym lub Trybunałem Sprawiedliwości Unii Europejskiej. Ta podstawa zawieszenia może znaleźć zastosowanie zarówno wtedy, gdy sąd zwrócił się z pytaniem prawnym do jednego z tych Trybunałów w postępowaniu, które ma być zawieszone, jak i wtedy, gdy z pytaniem takim wystąpił inny sąd (por. wyrok SN z 28 września 1994 r., I PRN 61/94, OSNAPiUS 1995, nr 1, poz. 6; uzasadnienie noweli z 10 lipca 2015 r.). Zgodnie bowiem z art. 193 Konstytucji Rzeczypospolitej Polskiej każdy sąd może przedstawić Trybunałowi Konstytucyjnemu pytanie prawne co do zgodności aktu normatywnego z Konstytucją, ratyfikowanymi umowami międzynarodowymi lub ustawą, jeżeli od odpowiedzi na pytanie prawne zależy rozstrzygnięcie sprawy toczącej się przed sądem.

Wobec stanowiska apelującego przypomnieć należy, że w sprawie mającej tożsamy charakter, Sąd Okręgowy w Warszawie postanowieniem z 24 stycznia 2018 r. wystąpił do Trybunału Konstytucyjnego z pytaniami prawnymi w przedmiocie zbadania zgodności zastosowanych w zaskarżonej decyzji przepisów prawnych z Konstytucją, zawieszając jednocześnie postępowania w tych sprawach. Sprawa została zarejestrowana przed Trybunałem Konstytucyjnym pod sygn. akt P 4/18. Sąd Okręgowy w Warszawie wystąpił do Trybunału Konstytucyjnego z pytaniami prawnymi dotyczącymi zbadania czy art. 15c, art. 22a oraz art. 13 ust. 1 lit. 1 c w związku z art. 13b ustawy z dnia 18 lutego 1994 r. o zaopatrzeniu emerytalnym funkcjonariuszy Policji, Agencji Bezpieczeństwa Wewnętrznego, Agencji Wywiadu, Służby Kontrwywiadu Wojskowego, Służby Wywiadu Wojskowego, Centralnego Biura Antykorupcyjnego, Straży Granicznej,

Biura Ochrony Rządu, Państwowej Straży Pożarnej i Służby Więziennej oraz ich rodzin (Dz.U. 1994 nr 53 poz. 214 ze zm.) są zgodne z art. 2, art. 30, art. 32 ust. 1 i ust. 2, art. 67 ust. 1 w związku z art. 3 ust. 3 Konstytucji RP - z uwagi na ukształtowanie regulacji ustawowej w sposób ograniczający wysokość emerytury i renty mimo odpowiedniego okresu służby, w zakresie w jakim dokonano tą regulacją naruszenia zasady ochrony praw nabytych, zaufania obywatela do państwa prawa i stanowionego przez niego prawa, niedziałania prawa wstecz, powodującego nierówne traktowanie części funkcjonariuszy w porównaniu z tymi, którzy rozpoczęli służbę po raz pierwszy po 11 września 1989 r., skutkując ich dyskryminacją. Drugie z pytań prawnych skierowane do Trybunału Konstytucyjnego przez Sąd Okręgowy w Warszawie, dotyczy zbadania zgodności z art. 2, art. 7, art. 95 ust. 1, art. 96 ust. 1, art. 104, art. 106, art. 109 ust. 1, art. 119, art. 120, art. 61 ust. 1 i 2 Konstytucji RP trybu uchwalenia zaskarżonych przepisów.

Zatem bez wątpienia postawione pytania prawne dotyczą tej samej materii prawnej jaka występuje w zaskarżonych przez odwołującego decyzjach. Nie można jednak w niniejszej sprawie abstrahować od tego, że podstawa zawieszenia określona art. 177 § 1 pkt 3¹ k.p.c. jest fakultatywna, a nie obligatoryjna, a zatem rozważenia w tej sprawie wymagały również inne okoliczności.

Niewątpliwie taką okolicznością jest zasada wynikająca z art. 45 ust. 1 Konstytucji Rzeczypospolitej Polskiej. Przepis ten stanowi, że każdy ma prawo do sprawiedliwego i jawnego rozpatrzenia sprawy bez nieuzasadnionej zwłoki przez właściwy, niezależny, bezstronny i niezawisły sąd. Nie bez znaczenia jest zatem, że Trybunał Konstytucyjny nie wyznaczył dotychczas w tej sprawie terminu rozprawy. W tej sytuacji zasadne jest więc stwierdzenie, że zawieszenie postępowania w sprawie o wysokość emerytury i renty inwalidzkiej, które były podstawowym źródłem utrzymania odwołującego, byłoby naruszeniem jego prawa do rozpatrzenia sprawy bez nieuzasadnionej zwłoki.

Nie bez znaczenia pozostaje także to, że sprawa ta została przekazana do Sądu Okręgowego w Zielonej Górze, jako właściwego ze względu na miejsce zamieszkania odwołującego - właśnie ze względu na ekonomikę procesu i względy celowości.

Ponadto zauważyć należy, że wydany w tej sprawie wyrok będzie mógł ewentualnie ulec zmianie po wydaniu orzeczenia przez Trybunał Konstytucyjny. Należy bowiem mieć na uwadze, że orzeczenia Trybunału Konstytucyjnego mają moc powszechnie obowiązującą i są ostateczne (art. 190 ust. 1 Konstytucji). Orzeczenie Trybunału Konstytucyjnego o niezgodności z Konstytucją, umową międzynarodową lub z ustawą aktu normatywnego, na podstawie którego zostało wydane prawomocne orzeczenie sądowe, ostateczna decyzja administracyjna lub rozstrzygnięcie w innych sprawach, stanowi podstawę do wznowienia postępowania, uchylecia decyzji lub innego rozstrzygnięcia na zasadach i w trybie określonych w przepisach właściwych dla danego postępowania (art. 190 ust. 4 Konstytucji). Znajduje to potwierdzenie w dyspozycji art. 4011 k.p.c., który stanowi, że można żądać wznowienia postępowania w wypadku, gdy Trybunał Konstytucyjny orzekł o niezgodności aktu normatywnego z Konstytucją, ratyfikowaną umową międzynarodową lub z ustawą, na podstawie, którego zostało wydane orzeczenie.

Marginalnie Sąd Apelacyjny nadto zauważa, że sprawa P 4/18 nie jest jedyną sprawą tego rodzaju, którą zajmuje się Trybunał Konstytucyjny. W tej sprawie Trybunał do dziś nie ogłosił wyroku, a jest ona główną sprawą dotyczącą dopuszczalności – w świetle przepisów Konstytucji RP – obniżenia emerytur i rent byłym funkcjonariuszom służb bezpieczeństwa. Przed Trybunałem toczy się jeszcze sprawa o sygn. akt P 16/19, która dotyczy renty rodzinnej po zmarłym funkcjonariuszu. Trybunał Konstytucyjny rozpoznał natomiast już sprawę o sygn. P 10/20, w której odniósł się do pytania prawnego Sądu Okręgowego w Krakowie dotyczącego obniżenia wysokości policyjnej renty inwalidzkiej byłego funkcjonariusza pełniącego służbę na rzecz totalitarnego państwa, który rozpoczął pełnienie służby w 1980 r., a zakończył w 1988 r. Kwota wypłacanej w takim wypadku renty określona jest tylko w jednym z zakwestionowanych przepisów ustawy zaopatrzeniowej, tj. w art. 22a ust. 2. Z mocy tego przepisu, osobie zwolnionej ze służby przed 1 sierpnia 1990 r. rentę inwalidzką wypłaca się w kwocie minimalnej według orzeczonej grupy inwalidzkiej. I w tej sprawie, wyrokiem z 16 czerwca 2021 r. Trybunał Konstytucyjny uznał, że art. 22a ust. 2 ustawy z 18 lutego 1994 r. jest zgodny z art. 2 oraz z art. 67 ust. 1 w związku z art. 31 ust. 3 Konstytucji Rzeczypospolitej Polskiej. W pozostałym zakresie postępowanie umorzył.

Przechodząc do oceny dalszych podniesionych przez skarżącego zarzutów, Sąd Apelacyjny uznał, że przeprowadzone przez Sąd Okręgowy postępowanie, dokonane przez niego ustalenia i wyprowadzone na tej podstawie wnioski, przede wszystkim nie uchybiają treści podniesionego art. 233 § 1 k.p.c.

W świetle ww. zarzutu apelującego uznać niewątpliwie należy, że podniesiony zarzut naruszenia przez Sąd Okręgowy art. 233 § 1 k.p.c. przybrał ostatecznie postać polemiki z oceną dowodów i poprawnymi ustaleniami i jako taki nie mógł doprowadzić do oczekiwanego rezultatu. Sąd I instancji określił, z jakich powodów uznał zaskarżone decyzje za wadliwe. W wywiedzonej apelacji skarżący nie przedstawił argumentu, który pozwoliłby na uznanie, jakoby doszło do naruszenia zasad logicznego rozumowania i doświadczenia życiowego, a więc wynikających z art. 233 § 1 k.p.c. kryteriów swobodnej oceny dowodów. Okoliczność, że apelujący zaistniały stan ocenia inaczej i wyprowadza ze zgromadzonego materiału dowodowego inne wnioski, nie może doprowadzić do skutecznego zanegowania ustaleń dokonanych przez sąd I instancji. Dla niezawodności zarzutu naruszenia zasad sądowej oceny dowodów konieczne jest ukazanie jaskrawej obrazy dyrektyw oceny dowodów, czyli wykazanie, że ocena sądu jest rażąco sprzeczna z zasadami logicznego rozumowania czy doświadczenia życiowego i dlatego (por. wyrok Sądu Najwyższego z 10 czerwca 1999 r., II UKN 685/98, OSNP 2000 Nr 17, poz. 655). Taka obrazy w tej sprawie nie występuje, a tym bardziej organ rentowy jej nie wykazał w apelacji. Przyjęta w środku zaskarżenia linia w zasadzie sprowadza się do gołosłownego twierdzenia organu.

Także dalsze zarzuty apelacji nie są uzasadnione. W szczególności, w ocenie sądu odwoławczego, zakwestionowanie przez Sąd Okręgowy informacji IPN nie naruszyło wskazanych przez skarżącego norm prawnych.

W analizowanej sprawie podstawą obniżenia wysokości policyjnej emerytury i renty inwalidzkiej T. T. była informacja z IPN o przebiegu jego służby na rzecz totalitarnego państwa. Rację ma organ rentowy, iż ustalając wysokość tych świadczeń był związany treścią tej informacji, bowiem w świetle obowiązujących przepisów, organ nie ma możliwości kontroli, ani oceny informacji dotyczącej przebiegu służby funkcjonariusza. Sąd nie jest jednak związany tą informacją, gdyż ubezpieczony ubiegający się o świadczenia z ubezpieczenia społecznego w postępowaniu przed sądem pracy i ubezpieczeń społecznych może wszelkimi dowodami wykazywać okoliczności, od których zależą jego uprawnienia z tytułu ubezpieczenia, co słusznie podkreślił Sąd Okręgowy. W tej sprawie dowodami podważającymi zasadność ponownego przeliczenia przez pozwanego otrzymywanych przez T. T. świadczeń, były w szczególności jego akta osobowe, których szczegółowej analizy dokonał Sąd Okręgowy.

Jak słusznie zaznaczył sąd I instancji, w orzecznictwie sądów powszechnych, sądów administracyjnych oraz Sądu Najwyższego ukształtował się jednolity pogląd, podzielany również przez tut. sąd, zgodnie z którym okoliczności mające wpływ na prawo do świadczeń lub ich wysokość mogą być udowodniane wszelkimi środkami dowodowymi przewidzianymi w Kodeksie postępowania cywilnego. Ponadto przeciwko informacji o przebiegu służby mogą być przeprowadzane przeciwdowody. Sąd Najwyższy (por. wyroki z 9 kwietnia 2009r., I UK 316/08, LEX nr 707858; z 6 września 1995r., II URN 23/95, OSNAPiUS 1996 Nr 5, poz. 77, z 8 kwietnia 1999 r., II UKN 619/98, OSNAPiUS 2000 Nr 11, poz. 439, z 4 października 2007 r. I UK 111/07, LEX nr 275689, z 2 lutego 1996 r., II URN 3/95, OSNAPiUS 1996 Nr 16, poz. 239 oraz z 25 lipca 1997 r., II UKN 186/97, OSNAPiUS 1998 Nr 11, poz. 342) na gruncie art. 473 k.p.c. wielokrotnie wypowiadał się, że w sprawach z zakresu ubezpieczeń społecznych i prawa pracy w postępowaniu przed sądem nie obowiązują ograniczenia dowodowe. W postępowaniu przed sądem ubezpieczeń społecznych w sprawach o świadczenia emerytalno-rentowe prowadzenie dowodu z zeznań świadków lub z przesłuchania stron nie podlega żadnym ograniczeniom. Nie może zatem ulegać wątpliwości, że pracownik czy ubezpieczony ubiegający się o świadczenie z ubezpieczenia społecznego może w postępowaniu przed sądem pracy i ubezpieczeń społecznych wszelkimi dowodami wykazywać okoliczności, od których zależą jego uprawnienia z tytułu ubezpieczenia - także wówczas, gdy z dokumentu np. zaświadczenia o zatrudnieniu, wynika co innego.

Co do oceny treści informacji o przebiegu służby w organach bezpieczeństwa państwa przedstawionej przez Instytut Pamięci Narodowej jednoznaczny pogląd wyraził także Sąd Najwyższy w postanowieniu z 9 grudnia 2011 r., sygn. akt II UZP 10/11 (OSNP 2012/23-24/298). Wskazane postanowienie Sądu Najwyższego zapadło na tle obniżenia emerytury policyjnej w związku z pierwszą ingerencją ustawodawcy w świadczenia emerytalne funkcjonariuszy reżimu

komunistycznego, kiedy to do ustawy z 18 lutego 1994 r. o zaopatrzeniu emerytalnym funkcjonariuszy, wprowadzono dodatkowy art. 15b przewidujący, że obniża się emeryturę osobie, która pełniła służbę w organach bezpieczeństwa państwa, o których mowa w art. 2 ustawy z 18 października 2006 r. o ujawnianiu informacji o dokumentach organów bezpieczeństwa państwa z lat 1944-1990 oraz treści tych dokumentów, i która pozostawała w służbie przed 2 stycznia 1999r. W orzeczeniu tym Sąd Najwyższy wprost przyjął, że sąd ubezpieczeń społecznych, rozpoznający sprawę w wyniku wniesienia odwołania od decyzji Dyrektora Zakładu Emerytalno-Rentowego Ministerstwa Spraw Wewnętrznych i Administracji w W. w sprawie ponownego ustalenia (obniżenia) wysokości emerytury policyjnej byłego funkcjonariusza Służby Bezpieczeństwa, nie jest związany treścią informacji o przebiegu służby w organach bezpieczeństwa państwa przedstawionej przez Instytut Pamięci Narodowej zarówno co do faktów (ustalonego w tym zaświadczeniu przebiegu służby), jak i co do kwalifikacji prawnej tych faktów (zakwalifikowania określonego okresu służby jako służby w organach bezpieczeństwa państwa).

Zaskarżony wyrok zapadł przy tym już po wydaniu przez Sąd Najwyższy uchwały w składzie 7 sędziów z 16 września 2020 r., sygn. akt III UZP 1/20 i Sąd Okręgowy w swych rozważaniach podzielił i uwzględnił wyrażone w niej stanowisko.

Rozstrzygnięcie przez Sąd Najwyższy sprawy o identycznym stanie prawnym powoduje bowiem, że wydając orzeczenie w konkretnej sprawie sądy, zważywszy na autorytet i rolę Sądu Najwyższego w zakresie kształtowania praktyki i ujednolicania orzecznictwa sądów, kierują się wykładnią w uchwale zaprezentowaną, co słusznie zaznaczył także Sąd Okręgowy. Z tego powodu nie można natomiast czynić sądowi I instancji zarzutów, tym bardziej zarzutu naruszenia przez sąd I instancji art. 390 § 2 k.p.c., czy art. 87 § 1 ustawy z 8 grudnia 2017 r. o Sądzie Najwyższym (t.j. Dz.U. z 2021 r., poz. 1904).

Zgodnie z art. 390 § 2 k.p.c. uchwała Sądu Najwyższego rozstrzygająca zagadnienie prawne wiąże w danej sprawie”. Wskazać należy, że uchybienie tej regulacji mogłoby zaistnieć wyłącznie w sprawie, w której taka uchwała została podjęta, a sąd który ją uzyskał nie zastosował się do jej treści. Z kolei w myśl art. 87 § 1 ustawy z 8 grudnia 2017 r. o Sądzie Najwyższym, uchwały pełnego składu Sądu Najwyższego, składu połączonych izb oraz składu całej izby, z chwilą ich podjęcia, uzyskują moc zasad prawnych. Skład 7 sędziów może postanowić o nadaniu uchwale mocy zasady prawnej. Przepis ten w ogóle nie jest kierowany do sądu I instancji. Uchybienie tej regulacji mogłoby mieć miejsce, w sytuacji, gdy w danej sprawie winna znaleźć zastosowanie tego rodzaju uchwała.

Tymczasem, w niniejszej sprawie żadna tego rodzaju uchwała nie zapadła. Sąd Okręgowy powołując się na stanowisko Sądu Najwyższego wyrażone w uchwale z 16 września 2020 r., sygn. akt III UZP 1/20, uwzględnił ją w ramach zasady swobodnej oceny dowodów (art. 233 § 1 k.p.c.). Nie ma tym samym racji apelujący, jakoby oparcie się przez Sąd I instancji na argumentach i wywodach Sądu Najwyższego mogło uchybić treści wskazanych regulacji. Zaznaczyć natomiast trzeba, że choć co prawda, uchwała Sądu Najwyższego rozstrzygająca zagadnienie prawne wiąże jedynie w danej sprawie, to jednak stanowi niewątpliwą pomoc przy dokonywaniu wykładni prawa. Ustrojową funkcją Sądu Najwyższego jest bowiem między innymi zapewnienie jednolitości orzecznictwa sądów powszechnych. Choć więc stanowisko Sądu Najwyższego wyrażone w tej sprawie nie jest wiążące dla sądu powszechnego, to jednak należy mieć na uwadze z jednej strony autorytet Sądu Najwyższego, a z drugiej strony jednolitość orzecznictwa. W sprawie III UZP 1/20 Sąd Najwyższy dokonał interpretacji przepisów, które są podstawą orzekania także w tej sprawie. Stąd Sąd Apelacyjny nie dostrzega przeszkód, aby z argumentacji i wykładni przedstawionej przez Sąd Najwyższy nie korzystać i nie popierać nią wydanego rozstrzygnięcia.

W ww. uchwale Sąd Najwyższy potwierdził, że sądu powszechnego nie wiąże informacja o przebiegu służby wydana przez IPN w trybie art. 13a ust. 1 ustawy zaopatrzeniowej. W konsekwencji, w razie stosownego zarzutu przeciwko podstawie informacji, sąd jest zobowiązany do rekonstrukcji przebiegu służby w konkretnym przypadku, na podstawie wszystkich okoliczności sprawy. W szczególności na podstawie długości okresu pełnienia służby, jej historycznego umiejscowienia od 22 lipca 1944 r. do 31 lipca 1990 r., miejsca pełnienia służby, zajmowanego stanowiska. W tym zakresie Sąd Najwyższy zwrócił uwagę na potrzebę sięgania do opinii służbowych funkcjonariuszy, uwzględniania ogólnych reguł dowodzenia: rozkładu ciężaru dowodu, dowodu prima facie, domniemań faktycznych, wynikających

z informacji o przebiegu służby. Wskazano, że przy ocenie zasadności objęcia konkretnej osoby zakresem ustawy okolicznością, której nie można pominąć jest sam fakt weryfikacji w 1990 r.

Sąd Najwyższy uznał zatem, że informacja IPN stanowi dowód, który nie jest dowodem wyłącznym albo dowodem niepodważalnym, którym sąd byłby związany, bez możliwości jego oceny w ramach przysługującego sądowi prawa do swobodnej i wszechstronnej oceny dowodów. Inne rozumienie stanowiska Sądu Najwyższego dawałoby IPN przymioty organu rozstrzygającego arbitralnie kwestie wysokości świadczeń emerytalno-rentowych, bez potrzeby odwoływania się do sądu, a z sądu organ firmujący jedynie ustalenia zawarte w informacji IPN.

W świetle powyższego, Sąd Okręgowy trafnie więc uznał, że nie był związany treścią informacji IPN o przebiegu służby T. T. „na rzecz totalitarnego państwa” i poczynił samodzielne ustalenia faktyczne o przebiegu tej służby w oparciu o przedstawiony materiał dowodowy. Sąd I instancji, w ocenie Sądu Odwoławczego, nie uchybił tym samym treści art. 252 k.p.c.

Nie zasługuje także na uwzględnienie zawarty w apelacji organu rentowego zarzut obrazy art. 232 k.p.c. Art. 232 k.p.c. nigdy przez sąd naruszony zostać nie może. Przepis ten nie nakłada na sąd żadnego obowiązku, ale stanowi o obowiązku wskazywania dowodów przez strony.

W kontekście tej regulacji podkreślić natomiast należy, że to na pozwanym spoczywał ciężar wykazania – zgodnie z art. 6 k.c. – że zasadne było ponowne ustalenie wysokości policyjnej emerytury i renty inwalidzkiej T. T., albowiem to on wywodził z faktu otrzymanej z IPN informacji dotyczącej tego, iż ubezpieczony w spornym okresie pełnił służbę na rzecz totalitarnego państwa, o której mowa w art. 13b ustawy zaopatrzeniowej, skutki prawne. Sąd Okręgowy nie uchybił treści art. 6 k.c. wskazanego przez apelującego.

Stosownie do art. 6 k.c. ciężar udowodnienia faktu spoczywa bowiem na osobie, która z faktu tego wywodzi skutki prawne. W świetle tego przepisu za prawdziwe mogą być przyjęte fakty, które zostały udowodnione przez stronę obciążoną ciężarem ich dowodzenia, zaś pominięte powinny zostać fakty, które przez stronę obciążoną obowiązkiem dowodzenia nie zostały należycie wykazane. Materialnoprawną zasadę rozkładu ciężaru dowodu z art. 6 k.c. uzupełniają reguły procesowe, w szczególności art. 3 k.p.c. oraz art. 232 k.p.c. nakazujące stronom przejawiać aktywność w celu wykazania wszystkich istotnych okoliczności i faktów, z których wywodzą skutki prawne, w szczególności wskazywać dowody. Obowiązek przedstawiania dowodów odnosi się zarówno do przesłanek dotyczących samej zasadności dochodzonego roszczenia, jak i jego wysokości. Niedochowanie powyższych obowiązków skutkuje ryzykiem przegrania procesu przez stronę, którą obciążał ciężar wykazania okoliczności istotnych dla rozstrzygnięcia sprawy.

Tymczasem organ rentowy nie przejawiał żadnej inicjatywy dowodowej, aby wykazać, że T. T. „pełnił służbę na rzecz totalitarnego państwa”.

Z literalnego brzmienia art. 13b ustawy zaopatrzeniowej co prawda wynika, że jedynym kryterium pełnienia służby na rzecz totalitarnego państwa jest fakt pełnienia tej służby w okresie od 22 lipca 1944 r. do 31 lipca 1990 r. w wymienionych w nim jednostkach organizacyjnych, będących częścią aparatu systemu policyjnego, na którym opierało się państwo totalitarne. W ocenie Sądu Apelacyjnego, błędne jest jednak poprzestanie wyłącznie na ustaleniu, iż dany ubezpieczony pracował we wskazanym czasie i miejscu, o których mowa w ww. przepisie. Istotnym jest bowiem ustalenie, czy poza tym praca danego ubezpieczonego rzeczywiście stanowiła „służbę na rzecz totalitarnego państwa”. Sąd Apelacyjny w pełni podziela wyrażone w tej mierze stanowisko Sądu Okręgowego, który przez ten właśnie pryzmat właściwie dokonał analizy sytuacji ubezpieczonego.

Przypomnieć wypada, że wymieniony przepis został wprowadzony ustawą z 16 grudnia 2016 r. o zmianie ustawy o zaopatrzeniu emerytalnym funkcjonariuszy Policji, Agencji Bezpieczeństwa Wewnętrznego, Agencji Wywiadu, Służby Kontrwywiadu Wojskowego, Służby Wywiadu Wojskowego, Centralnego Biura Antykorupcyjnego, Straży Granicznej,

Biura Ochrony Rządu, Państwowej Straży Pożarnej i Służby Więziennej oraz ich rodzin (Dz.U. z 2016 r., poz. 2270), która weszła w życie 1 stycznia 2017 r.

Na jej podstawie obniżone zostały emerytury i renty inwalidzkie funkcjonariuszom, którzy pozostawali w służbie przed dniem 2 stycznia 1999 r. i którzy w okresie od 22 lipca 1944 r. do 31 lipca 1990 r. pełnili służbę w wymienionych w ustawie instytucjach i formacjach (tzw. służba na rzecz państwa totalitarnego). W uzasadnieniu projektu tej ustawy wskazano, iż jej celem jest „wprowadzenie rozwiązań zapewniających w pełniejszym zakresie zniesienie przywilejów związanych z pracą w aparacie bezpieczeństwa PRL przez ustalenie na nowo - świadczeń emerytalnych i rentowych osobom pełniącym „służbę na rzecz totalitarnego państwa” w okresie od 22 lipca 1944 r. do 31 lipca 1990 r.

Ww. ustawa nie zawiera jednak definicji "służby na rzecz totalitarnego państwa". Sąd Apelacyjny podziela ocenę sądu I instancji, że w tej kwestii odwołać się należy do wykładni art. 13b ust. 1 ustawy zaopatrzeniowej dokonanej przez Sąd Najwyższy w ww. uchwale z 16 września 2020 r., III UZP 1/20. Sąd Najwyższy zajął natomiast jednoznaczne stanowisko, że nie można zgodzić się z założeniem, że sam fakt stwierdzenia pełnienia służby w okresie od 22 lipca 1944 r. do 31 lipca 1990 r. w wymienionych instytucjach i formacjach jest wystarczający do uzyskania celu ustawy z 2016 r. Pojęcie zakodowane w art. 13b ustawy zaopatrzeniowej stanowi, zdaniem Sądu Najwyższego, jedynie kryterium wyjściowe. Za pomocą dyrektyw interpretacyjnych można natomiast wskazać na istnienie pojęcia „służby na rzecz totalitarnego państwa” sensu stricto i largo. Sąd Najwyższy przyjął, że kryterium „służby na rzecz totalitarnego państwa” określone w art. 13b ust. 1 ustawy z 18 lutego 1994 r. o zaopatrzeniu emerytalnym funkcjonariuszy (...) powinno być oceniane na podstawie wszystkich okoliczności sprawy, w tym także na podstawie indywidualnych czynów i ich weryfikacji pod kątem naruszenia podstawowych praw i wolności człowieka. Nie każde nawiązanie stosunku prawnego w ramach służby państwowej wiąże się automatycznie z zindywidualizowanym zaangażowaniem bezpośrednio ukierunkowanym na realizowanie charakterystycznych dla ustroju tego państwa jego zadań i funkcji. Charakteru służby „na rzecz” państwa o określonym profilu ustrojowym nie przejawia ani taka aktywność, która ogranicza się do zwykłych, standardowych działań podejmowanych w służbie publicznej, to jest służbie na rzecz państwa jako takiego, bez bezpośredniego zaangażowania w realizację specyficznych - z punktu widzenia podstaw ustrojowych - zadań i funkcji tego państwa, ani tym bardziej taka aktywność, która pozostaje w bezpośredniej opozycji do zadań i funkcji państwa totalitarnego. W ocenie Sądu Najwyższego nie można zakładać, że każda osoba pełniąca służbę działała na rzecz totalitarnego państwa, gdyż niektóre funkcje związane były z realizacją zadań w zakresie bezpieczeństwa państwa, które są istotne w każdym jego modelu; niezależnie od tego, komu była podporządkowana: służba w policji kryminalnej, ochrona granic. Innymi słowy, zwrot "na rzecz", zdaniem Sądu Najwyższego, jest terminem kierunkowym, pozwalającym oceniać zjawisko z perspektywy interesu (korzyści) adresata działania (tu - państwa totalitarnego). Stąd zrównanie statusu osób - przez jednolite obniżenie świadczenia z zabezpieczenia społecznego - które kierowały organami państwa totalitarnego, angażowały się w realizację zadań i funkcji państwa totalitarnego, nękały swych obywateli także na innym polu niż styk szeroko rozumianego prawa karnego, a więc tych podmiotów, których ocena jest zdecydowanie aksjologicznie negatywna, z osobami, których postawa nie pozostawała w bezpośredniej opozycji do zadań i funkcji tego państwa, lecz sprowadzała się do czynności akceptowalnych i wykonywanych w każdym państwie, także demokratycznym, bez skojarzeń prowadzących do ujemnych ocen, nie może być dokonane za pomocą tych samych parametrów. Inaczej każdy podmiot funkcjonujący w systemie państwa w tych latach mógłby się spotkać z zarzutem, że jego działanie, w ogólnym rozrachunku, było korzystne dla państwa totalitarnego.

Przedstawiona przez Sąd Najwyższy interpretacja powołanego przepisu jest bezpośrednio związana z realną możliwością kontroli sądowej decyzji obniżających świadczenia regulowane ustawą o zaopatrzeniu emerytalnym funkcjonariuszy. Oznacza to, że ubezpieczeni odwołując się do sądu w trybie art. 477⁹ § 1 k.p.c. mogą realizować prawo do sądu gwarantowane art. 45 § 1 Konstytucji RP. Definiując bowiem pojęcie „służby na rzecz totalitarnego państwa”, ustawodawca w art. 13b powołanej ustawy, wymienił cywilne i wojskowe instytucje oraz formacje w których ubezpieczeni odbywali służbę, jak również zatrudnienie na etacie na stanowiskach wymienionych w art. 13b ust. 2 ustawy. Zatem gdyby oceniać decyzje obniżające świadczenia tylko i wyłącznie pod względem formalnym, to odwołanie do sądu miałoby charakter iluzoryczny. Zwrócił na to uwagę Sąd Najwyższy w uzasadnieniu powołanej uchwały,

powołując orzeczenie ETPCz z 14 czerwca 2016r. (P. contra Cypr, skarga nr (...)) gdzie odnajdujemy pogląd, że pozbawienie praw emerytalnych może stanowić naruszenie art. 1 Protokołu nr (...) do Konwencji o ochronie praw człowieka i podstawowych wolności sporządzonej w R. 4 listopada 1950 r., zmienionej Protokołami nr (...) oraz uzupełnionej Protokołem nr (...), jeżeli osobie zainteresowanej nie zapewniono prawa do rzetelnego procesu.

Sąd Najwyższy wskazał przy tym, że pojęcie „służby na rzecz totalitarnego państwa” sensu stricto: „powinno objąć lata 1944-1956 i wiązać się wyłącznie z miejscem pełnienia służby, o ile oczywiście nie zostaną wykazane przez zainteresowanego przesłanki z art. 15c ust. 5 ustawy z 1994r. lub w informacji o przebiegu służby zostaną lub w informacji o przebiegu służby, wskazane zostaną okoliczności z art. 13a ust. 4 pkt 3 ustawy z 1994r.". Natomiast „pojęcie sensu largo obejmie okres wskazany w art. 13b, czyli łączy w sobie cechy okresu totalitarnego i posttotalitarnego (autorytarnego) oraz pierwszego okresu transformacji, to jest od utworzenia rządu T. M.. (...) tak interpretowane pojęcie zostanie ukierunkowane na funkcje, jakie pełnił i zadania, jakie podczas służby wykonywał funkcjonariusz".

Mając więc na uwadze stanowisko Sądu Najwyższego wyrażone w uchwale III UZP 1/20, które tut. Sąd, tak jak sąd I Instancji, w pełni podziela, uznać należy, że istotne znaczenie dla interpretacji definicji „służby na rzecz totalitarnego państwa” ma rodzaj i zakres czynności wykonywanych w trakcie służby, które powinny być oceniane na podstawie wszystkich okoliczności sprawy, w tym także na podstawie indywidualnych czynów i ich weryfikacji pod kątem naruszenia podstawowych praw i wolności człowieka. Sąd Okręgowy oceniając służbę odwołującego słusznie kierował się właśnie takimi przesłankami.

W kontekście wskazanej uchwały Sądu Najwyższego nie ulega już zatem wątpliwości okoliczność, że do zastosowania rygorów obecnie brzmienia ustawy zaopatrzeniowej nie wystarczy samo formalne pełnienie służby w jednostkach wymienionych w art. 13b ustawy w okresie od 22 lipca 1944 r. do 31 lipca 1990 r., ale pełnienie służby polegające na zwalczaniu opozycji demokratycznej, związków zawodowych, stowarzyszeń, kościołów i związków wyznaniowych, łamaniu prawa do wolności słowa i zgromadzeń, gwałceniu prawa do życia, wolności, własności i bezpieczeństwa obywateli, łamaniu praw człowieka i obywatela. Inna wykładnia art. 13b naruszałaby zasady sprawiedliwości społecznej, bowiem dotyczyłaby także osób, których pełniona funkcja czy charakter pracy nie miały charakteru operacyjnego, lecz charakter pomocniczy, techniczny, biurowy, porządkowy, niezwiązany z głównymi funkcjami organów bezpieczeństwa. Poza tym należy mieć na względzie, że wykonywanie „służby na rzecz państwa totalitarnego” było zindywidualizowane, mogło różnić się osobistym zaangażowaniem danej osoby i determinacją na realizowanie określonych zadań i funkcji. Działalność funkcjonariusza mogła być w różnym stopniu ukierunkowana na potrzeby, korzyści totalitarnego państwa. W związku z tym nie każde nawiązanie stosunku prawnego w ramach jednostek organizacyjnych, wskazanych w ustawie, musiało wiązać się ze służbą na rzecz totalitarnego państwa. Nie można przyjąć a priori, że sam fakt stwierdzenia pełnienia służby w okresie od 22 lipca 1944 r. do 31 lipca 1990 r. w wymienionych w ustawie jednostkach organizacyjnych jest wystarczający do uznania, że dana osoba „pełniła służbę na rzecz totalitarnego państwa”. Służba (praca) takiej osoby powinna być oceniana na podstawie indywidualnych czynów, w oparciu o wszystkie okoliczności pełnionej służby.

Sąd Najwyższy uznaje zatem, że informacja IPN stanowi dowód, który nie jest jednak dowodem wyłącznym albo dowodem niepodważalnym, którym sąd byłby związany, bez możliwości jego oceny w ramach przysługującego sądowi prawa do swobodnej i wszechstronnej oceny dowodów (art. 233 § 1 k.p.c.). Inne rozumienie stanowiska Sądu Najwyższego dawałoby IPN przymioty organu rozstrzygającego arbitralnie kwestie wysokości świadczeń emerytalno-rentowych, bez potrzeby odwoływania się do sądu, a z sądu organ firmujący jedynie ustalenia zawarte w informacji IPN.

W ocenie Sądu Apelacyjnego, sąd I instancji zasadnie zatem przyjął, że do zastosowania rygorów z art. 15c i 22a ustawy nie wystarczy samo formalne pełnienie służby w jednostkach wymienionych w art. 13b ustawy w okresie od 22.07.1944 r. do 31.07.1990 r., ale pełnienie służby polegające na zwalczaniu opozycji demokratycznej, związków zawodowych, stowarzyszeń, kościołów i związków wyznaniowych, łamaniu prawa do wolności słowa i zgromadzeń, gwałceniu prawa do życia, wolności, własności i bezpieczeństwa obywateli, łamaniu praw człowieka i obywatela. Inna wykładnia art.

13b naruszałaby zasady sprawiedliwości społecznej, bowiem dotyczyłaby także osób, których pełniona funkcja czy charakter pracy nie miały charakteru operacyjnego, lecz charakter pomocniczy, techniczny, biurowy, porządkowy, niezwiązany z głównymi funkcjami organów bezpieczeństwa. Poza tym należy mieć na względzie, że wykonywanie „służby na rzecz państwa totalitarnego” musi być zindywidualizowane, w zależności od przypadku, może różnić się osobistym zaangażowaniem danej osoby i determinacją na realizowanie określonych zadań i funkcji. Działalność funkcjonariusza może być w różnym stopniu ukierunkowana na potrzeby, korzyści totalitarnego państwa. W związku z tym nie każde nawiązanie stosunku prawnego w ramach jednostek organizacyjnych, wskazanych w ustawie, musi wiązać się z służbą na rzecz totalitarnego państwa.

Oceniając przez ten pryzmat służbę odwołującego, Sąd Apelacyjny doszedł do tożsamy jak Sąd Okręgowy wniosków. Z indywidualnej analizy służby (pracy) odwołującego wynika, że w okresie objętym sporem nie pełnił on „służby na rzecz totalitarnego państwa”. Poza formalnymi warunkami co do miejsca i czasu pełnienia służby, nie przekonuje o tym treść dokumentów znajdujących się w aktach Instytutu Pamięci Narodowej, a organ rentowy nie wykazał okoliczności przeciwnej, wbrew ciężącemu właśnie na nim w tym względzie ciężarowi dowodowemu.

W aktach osobowych brak jest jakichkolwiek danych, aby uznać, że odwołujący pełnił służbę na rzecz totalitarnego państwa w rozumieniu wcześniej określonym. Zgromadzone dokumenty nie wskazują, aby podejmował specyficzne, bezpośrednie działania, które zmierzały do nękania obywateli i naruszania ich podstawowych praw i wolności. Brak jest też wskazań, że działania takie podejmował pośrednio przez ich organizowanie, inspirowanie, nadzorowanie.

Z akt osobowych T. T. wynika, że z 15.05.1978 r. został powołany do służby. Od 15.05.1978 r. do 15.12.1983 r. był podoficerem rozpoznawczym strażnicy w Z. Brygady (...). W tym czasie od 15.05. do 5.08.1979 r. odbył przeszkolenie na Kursie Przeszkolenia Zwiadowczego 11 stopnia Podoficerów' Rozpoznawczych S. Lądowych (...). Od 1.06.1982 r. wykonywał obowiązki podoficera zaopatrzenia w służbie żywnościowej grupy zabezpieczenia kwatermistrzowskiego T.. W tym czasie był na etacie podoficera rozpoznawczego strażnicy (...). Od 1.03.1984 r. do 20.04.1984 r. odbył kurs kierowników stołówek. Od 15.12.1983 r. do 1.11.1984 r. był kierownikiem stołówki i kuchni grupy kwatermistrzowskiej w T.. Następnie do 1.11.1984 r. do 12.11.1987 r. pełnił obowiązki szefa strażnicy (...) lądowej w Z.. Od 12.11.1987 r. do 1.04.1988 r. był podoficerem grupy zabezpieczenia kampanii szkoły. Od 1.04.1988 r. do 19.06.1990 r. był kierownikiem stołówki i kuchni grupy zabezpieczenia w T.. Następnie do 20.06.1990 r. do 2.12.1990 r. był pomocnikiem dowódcy strażnicy (...) Z..

W kontekście wskazanych okoliczności faktycznych, Sąd Apelacyjny nie kwestionuje tego czym się zajmowały się jednostki, w których służbę pełnił odwołujący. Odmienne jednak aniżeli pozwany, sąd odwoławczy stoi na stanowisku, iż taka służba, dotycząca realizacji działań operacyjnych w zakresie ochrony granicy państwa, przejść granicznych i obiektów, kontroli ruchu granicznego, udziału w kontrwywiadowczej ochronie kraju oraz działań na rzecz umacniania bezpieczeństwa, ładu i porządku publicznego na pograniczu są działaniami nie ukierunkowanymi na potrzeby, czy korzyści totalitarnego państwa, lecz państwa jako takiego. Pełnione w tych formacjach funkcje związane były z realizacją zadań w zakresie bezpieczeństwa państwa, które są istotne w każdym jego modelu, niezależnie od tego, komu była podporządkowana. Taką funkcją jest niewątpliwie m.in. ochrona granic.

Ze zgromadzonych materiałów dowodowych nie wynika, aby w tym czasie odwołujący prowadził działania operacyjno - rozpoznawcze, dochodzeniowo - śledcze, działania przeciwko opozycji, kościołowi, czy związkom zawodowym. Nie wynika z nich, aby w okresie objętym informacją IPN, na podstawie której oparto zaskarżoną decyzję, wykonywał czynności mające na celu łamanie praw obywateli, czy naruszanie wolności człowieka. W części spornego okresu odwołujący, będąc na etacie podoficera rozpoznawczego w istocie zajmował się zaopatrzeniem żywnościowym, a następnie był kierownikiem stołówki i kuchni, które to obowiązki nie sposób traktować jako wymierzone przeciwko szeroko pojętej opozycji demokratycznej, czy podstawowym prawom i wolnościom człowieka.

Wobec braku dowodów wskazujących na działania odwołującego na rzecz państwa totalitarnego uznać więc należało, iż przedmiotowa informacja o przebiegu służby nie jest wystarczającym dowodem takiej służby uzasadniającym radykalną i oderwaną od zindywidualizowanej winy funkcjonariusza ingerencje w jego prawo do świadczeń.

Istotnym aspektem sprawy, na jaki należy zwrócić uwagę jest to, że poza okresem określonym w art. 13b ustawy zaopatrzeniowej liczoną po 0,0%, który wynosi 5 lat 7 miesięcy i 1 dzień, odwołujący posiadał nadto wysługę, na którą składały się: zasadnicza służba wojskowa od 25.10.1974 r. do 7.10.1976 r., służba w wojsku od 16.12.1983 r. do 18.06.1990 r., służba w SG od 19.06.1990 r. do 15.05.1991 r. i od 16.05.1991 r. do 30.09.2001 r., łącznie 25 lat i 3 miesiące, a także okres składkowy (jak służba) liczony po 2,6 %, tj. 3 lata 8 miesięcy i 28 dni. Niewątpliwie więc to ten pozostały, poza spornym okresem, staż służby wpłynął na wysokość emerytalnego i rentowego uposażenia T. T.. Biorąc pod uwagę okres służby z pominięciem okresu spornego, stwierdzić należy, że nie ma uzasadnienia dla ingerencji w jego świadczenia, polegające na ich obniżeniu do 2069,02 zł (emerytury) i 750 zł (renty inwalidzkiej).

Poza tym, zważywszy, że emerytura odwołującego po waloryzacji od 1.03.2017 r. wynosiła 2861,07 zł, nie sposób mówić w tym przypadku o szczególnym uprzywilejowaniu odwołującego i rażącej niesprawiedliwości społecznej, skoro jej wysokość była na poziomie zbliżonym do przeciętnej emerytury w powszechnym systemie ubezpieczeniowym. W realiach niniejszej sprawy nie znajduje uzasadnienia zatem argumentacja, która legła u podstaw wprowadzenia do porządku prawnego spornych regulacji - tj. o konieczności zniesienia „przywilejów emerytalno-rentowych wynikających z faktu wysokich uposażeń, jakie państwo komunistyczne zapewniało funkcjonariuszom aparatu bezpieczeństwa, zwłaszcza tym, którzy wykazywali się gorliwością i dyspozycyjnością”, zaznaczając przy tym, że jako przywilej należy również rozumieć ustalanie świadczeń emerytalnych i rentowych na znacznie korzystniejszych zasadach wynikających z ustawy o zaopatrzeniu emerytalnym, w stosunku do sposobu ustalania emerytur i rent większości obywateli na podstawie ustawy o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych.

Za bezpodstawne Sąd Odwoławczy uznał tym samym zarzuty naruszenia prawa materialnego przedstawione w apelacji.

Niezasadne są również podniesione przez apelującego zarzuty naruszenia przez Sąd Okręgowy przepisów Konstytucji RP.

Podkreślenia bowiem wymaga, że sąd I instancji nie ocenił in abstracto konstytucyjności art. 15c i art. 22a ustawy zaopatrzeniowej, w szczególności - nie odwoływał się do konstytucyjnych zasad ochrony praw nabytych i zaufania obywatela do państwa, wywiedzionych z art. 2 Konstytucji, bowiem uznał, iż samo - przy prawidłowej celowościowej wykładni - zastosowanie spornych przepisów ustawy zaopatrzeniowej, pozwala na rozstrzygnięcie niniejszej sprawy.

T.. Sąd stanowisko to w pełni podziela, bowiem skoro przesłanką zastosowania omawianych przepisów ustawy zaopatrzeniowej, jest spełnienie przesłanki służby na rzecz totalitarnego państwa, a ta w odniesieniu do odwołującego, jak wykazano powyżej, nie została przez organ dowiedziona. Sąd Apelacyjny w całości podziela stanowisko sądu I instancji, iż odwołujący wbrew ustaleniom pozwanego poczynionym w oparciu o informację IPN, nie wykonywał pracy ujętej w art. 13b ustawy zaopatrzeniowej, a tym samym art. 15c i art. 22a nie ma zastosowania do ponownego ustalenia wysokości jej policyjnej emerytury i renty inwalidzkiej.

T.. Sąd jedynie zauważa, iż skład 7 sędziów Sądu Najwyższego w omawianej wyżej uchwale odniósł się do zagadnienia: czy Państwo może po raz kolejny obniżyć uprawnionemu świadczenia emerytalne z racji tej samej, ujemnie ocenianej, podstawy, zwłaszcza w sytuacji, gdy nie zostały wydobyte nowe, uprzednio nieznanne, negatywnie oceniane działania funkcjonariusza. W tym wypadku mechanizm korygujący sprowadza się do przyjęcia współczynnika podstawy wymiaru w wysokości 0,0 %.

Wskazano, że o ile ustawa z 2009 r. dotyczyła w istocie specjalnych przywilejów emerytalnych, obniżając je do wskaźnika liczonego jak okres nieskładkowy, a więc usprawiedliwiała ingerencję w prawa niesłusznie nabyte in gremio, o tyle wtórna redukcja tych samych świadczeń za pomocą iluzorycznego procesu sądowego nie broni się w systemie demokratycznego państwa prawnego.

Państwo jest uprawnione do rozliczeń z byłym reżimem, który w warunkach demokratycznych został skutecznie zdyskredytowany, zaś zasada ochrony praw nabytych nie rozciąga się na prawa ustanowione niesprawiedliwie.

Potępienie należy się całemu systemowi oraz osobom, które za cenę własnego przywileju, chciały służyć formacji przemocy. Jednakże potępienie to nie może nastąpić en bloc, zwłaszcza w odniesieniu do osób, które na przykład pełniły wzorowo służbę po 1990 r. W każdym przypadku reguły i zasady tego rozliczenia nie mogą pozostawać w opozycji do gwarancji sprawiedliwego i jawnego rozpatrzenia sprawy bez nieuzasadnionej zwłoki przez właściwy, niezależny, bezstronny i niezawisły sąd (art. 45 ust. 1 Konstytucji).

Ogólnie biorąc, z rozważań zawartych w uchwale wynika, że sam fakt wielokrotności rozliczeń z funkcjonariuszami reżimu komunistycznego nie prowadzi automatycznie do uznania, że te rozliczenia są niedopuszczalne. Jednakże wciąż należy brać pod uwagę całokształt okoliczności sprawy i indywidualną sytuację osoby zainteresowanej.

Reasumując, materiał dowodowy zebrany w rozpoznawanej sprawie nie dawał podstaw do stwierdzenia, że służba pełniona przez odwołującego od 15.05.1978 r. do 15.12.1983 r. podlega zakwalifikowaniu jako „służba na rzecz totalitarnego państwa”. Sąd Apelacyjny w całości podziela stanowisko sądu I instancji, iż odwołujący wbrew ustaleniom pozwanego, poczynionym w oparciu o informację IPN, nie wykonywał pracy ujętej w art. 13b ustawy zaopatrzeniowej, a tym samym art. 15c i 22a nie ma zastosowania do ustalenia wysokości jego policyjnej emerytury i policyjnej renty inwalidzkiej. Brak było podstaw do obniżenia wysokości tych świadczeń - jak to uczynił pozwany w zaskarżonych decyzjach. Zarzuty apelacji dotyczące naruszenia przepisów prawa materialnego są nietrafne i nie podlegają uwzględnieniu. Wywiedziona apelacja stanowi jedynie niezasadną polemikę z prawidłowymi ustaleniami i rozważaniami Sądu Okręgowego.

Wobec powyższego, Sąd Apelacyjny, na podstawie art. 385 k.p.c., oddalił apelację.

Rozstrzygnięcie o kosztach postępowania apelacyjnego zapadło w oparciu o art. 98 § 1, 3 i 4 k.p.c., art. 108 § 1 k.p.c. w zw. z art. 391 § 1 k.p.c. i § 10 ust. 1 pkt 2 w zw. z § 9 ust. 2 rozporządzenia Ministra Sprawiedliwości z 22 października 2015 r. w sprawie opłat za czynności adwokackie (Dz.U. z 2023 r. poz. 1964 t.j.) Sąd Apelacyjny zasądził od pozwanego na rzecz odwołującego 240 zł - tytułem zwrotu kosztów zastępstwa procesowego w postępowaniu apelacyjnym.

Ponieważ żadna ze stron nie wnosiła o rozpoznanie sprawy na rozprawie, a tut. Sąd nie uznał, aby przeprowadzenie rozprawy było w niniejszej sprawie konieczne, w oparciu o art. 374 k.p.c., rozpoznano sprawę na posiedzeniu niejawnym.

Renata Pohl